

Príloha č. 2.2.11

Štúdia kumulačných vplyvov MVE Hronský Beňadik

RNDr. Vladimír Druga, Ing. Ivan Gajdoš, máj 2015, február 2016

Okresný úrad Žarnovica, odbor starostlivosti o životné prostredie v rozsahu hodnotenia MVE Hronský Beňadik určil špecifickú požiadavku č. 2.2.11 v nasledujúcom znení:

„Posúdiť kumulačný vplyv MVE s už existujúcimi susednými priečnymi bariérami na toku Hron. Posúdiť kumulačný vplyv VD a ostatných vodných stavieb na strednom toku Hrona, ako aj iné zámery (výstavba MVE v súvislosti s výstavbou blokov 3 a 4 atómovej elektrárne Mochovce a s tým súvisiace dopady - dodávka vody). Posúdiť vplyv VD v zmysle koncepcie HEP s ohľadom na rkm Hrona 82,390, kde je navrhovaná MVE Psiare. V prípade realizácie tejto stavby by nebol zachovaný dostatočne dlhý prúdivý úsek vodného toku Hron a dochádzalo by ku kumulácii negatívnych vplyvov na hronský riečny ekosystém.“

Požiadavka č.1 - Posúdiť kumulačný vplyv MVE s už existujúcimi susednými priečnymi bariérami na toku Hron.

• **Pri posúdení kumulačného vplyvu MVE Hronský Beňadik s už existujúcou susednou priečnou bariérou VD V.Kozmálovce v rkm 73,500** je zrejmé, že by medzi týmito dvoma bariérami ostalo cca 12km toku (nie odporúčaných 20km podľa metodického materiálu Krajinnookologické predpoklady a environmentálne limity pre umiestňovanie malých vodných elektrární na území Slovenska, SAŽP 2007), pritom cca 5-kilometrové vzdušné nad VD V.Kozmálovce by tvorilo až cca 40% prúdivého úseku medzi dvoma migračnými bariérami. Pre prúdomilné ryby by ostal cca 7-kilometrový nezmenený úsek Hrona. Najvýznamnejším negatívnym vplyvom výstavby by bolo práve oddelenie 7-kilometrového prúdiaceho úseku nad VN V.Kozmálovce (Kozárovce - H.Beňadik) od súvislého spojitého úseku rieky H.Beňadik - H.Dúbrava, dlhého bezproblémových takmer 60 km. 7 km je už problémovo krátka dĺžka, ktorá by mohla spôsobiť jednak výrazný ústup najvýraznejších migrantov na dlhé vzdialenosti, jednak zmenšenie početnosti viacerých prúdomilných druhov rýb.

Z toho vyplýva, že v prípade výstavby samotnej MVE Hronský Beňadik v rkm 85,300 by pod ňou nebol zachovaný dostatočne dlhý prúdivý úsek vodného toku Hron.

V tejto súvislosti treba dodať, že projekt MVE Hronský Beňadik obsahuje návrh nadštandardného veľkorozmerného a pokojného obtokového prepážkového rybovodu, ktorého parametre sú v súlade s metodickou príručkou ŠOP SR Spriechodňovanie bariér na tokoch (schválenu sekciou ochrany prírody a tvorby krajiny MŽP SR) a sú v ňom zapracované poznatky z ichtyologického prieskumu (RNDr. Mužík, 2013), vrátane jeho monitoringu počas výstavby a prevádzky. Nakoľko jeho výstavbu a prevádzku budú výrazne usmerňovať kontrolné podmienky z procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie, je možné predpokladať jeho vysokú efektívnosť a zachovanie pozdĺžnej kontinuity rieky Hron. V súčasnej dobe tiež prebiehajú prípravné práce na projekte spriechodnenie hate VD V. Kozmálovce. Túto aktivitu zastrešuje správca toku SVP š.p., nakoľko je viazaný termínom. Tým sa do určitej miery zmenší dopad relatívnej blízkosti VD V. Kozmálovce voči MVE Hronský Beňadik.

• **Pri posúdení kumulačného vplyvu MVE Hronský Beňadik s už existujúcou susednou priečnou bariérou MVE Hronská Dúbrava v rkm 143,070** je zrejmé, že by medzi týmito dvoma bariérami ostal dlhý bezproblémový cca 60-kilometrový úsek toku. To by spĺňalo a prekračovalo všetky na Slovensku doteraz spomínané požiadavky na dostatočnú vzdialenosť migračných bariér od seba a nenastal by kumulatívny vplyv na ekosystém rieky Hron.

Požiadavka č.2 - Posúdiť kumulačný vplyv VD a ostatných vodných stavieb na strednom toku Hrona.

K úradnej požiadavke na posudzovanie kumulatívnych vplyvov celej sústavy MVE na životné prostredie stredného Hrona možno uviesť, že posudzovanie vplyvu výstavby celej sústavy MVE na rieku Hron nepatrí do pôsobnosti navrhovateľa MVE Hronský Beňadik. Táto požiadavka by mala byť zohľadnená v procese schvaľovania a strategického posudzovania celoštátnej koncepcie využitia HEP s komplexným posudzovaním ucelených tokov a s dôrazom na zachovanie prirodzeného charakteru riek.

Kompetencie orgánov štátnej správy sú v tomto smere dané príslušnou legislatívou. Orgány štátnej správy z oblasti životného prostredia, ktoré sú zároveň dotknutými orgánmi toho konania nepožadovali vo svojich vyjadreniach, zaoberať sa požiadavkami posudzovania kumulatívnych vplyvov celej sústavy MVE na životné prostredie.

V rámci posudzovania konkrétnej MVE je možné posúdiť kumulatívne vplyvy len s existujúcimi projektmi, ktoré sú v jej dosahu. Navyše podľa Prílohy III. Smernice EIA sa pri zisťovaní, či sa projekt bude posudzovať, berú do úvahy len projekty existujúce a schválené, ktoré sú v dosahu navrhovanej činnosti a nie projekty v štádiu prípravy.

Požiadavka č.3 - Posúdiť aj iné zámery (výstavba MVE v súvislosti s výstavbou blokov 3 a 4 atómovej elektrárne Mochovce a s tým súvisiace dopady - dodávka vody).

MVE slúži pre výrobu elektrickej energie z miestneho hydroenergetického potenciálu toku Hron. Na zužitkovanie energetického potenciálu riečnej vody postačí, ak sa voda pomocou hate vzduje na vyššiu úroveň a vďaka výškového rozdielu, koncentrovanému z cca 3km toku do jedného miesta, odovzdá na prepade vody svoju polohovú energiu turbínam, ktoré následne vyrobia elektrickú energiu. Pri prepade cez turbíny sa riečna voda bez zmeny jej množstva vracia späť do toku a odteká pôvodným korytom s takým prietokom, akým prítiekla ku MVE. Výroba elektrickej energie v prietocnej MVE teda nepotrebuje odvádzať a ani neodvádza vodu z rieky na žiaden trvalý odber.

Hať v prihaťovom type MVE teda nedokáže regulovať alebo meniť prirodzené prietoky Hrona (s výnimkou niekoľkých desiatok minút až niekoľko málo hodín počas sporadického plnenia a prázdnenia zdrže raz za mnoho mesiacov, ide tu však o mierne ovplyvnenie).

Hydrologický režim Hrona nebude ovplyvnený ani počas výstavby – všetky prietoky Hrona len obečú stavenisko MVE a hate, ktoré bude striedavo v jednej a druhej polovičke koryta. Počas výstavby nedôjde ku ovplyvneniu (zníženiu ani zvýšeniu) prirodzených prietokov Hrona ani k zavzdutiu toku v jeho koryte. Stavba sa bude riadiť schváleným Povodňovým plánom výstavby, čo eliminuje zvýšenie rizika povodní kvôli procesu výstavby diela.

Riečna voda bude teda len pretekať cez prihaťovú MVE bez zmeny veľkosti prietoku. Preto výstavba a prevádzka MVE Hronský Beňadik nebude mať žiadny vplyv na prevádzku atómovej elektrárne Mochovce a je jedno, či táto bude vyrábať elektrinu s tromi alebo štyrmi blokmi.

Požiadavka č.4: Posúdiť vplyv VD v zmysle koncepcie HEP s ohľadom na rkm Hrona 82,390, kde je navrhovaná MVE Psiare. V prípade realizácie tejto stavby by nebol zachovaný dostatočne dlhý prúdivý úsek vodného toku Hron a dochádzalo by ku kumulácii negatívnych vplyvov na hronský riečny ekosystém.

•V prípade výstavby MVE Hronský Beňadik v rkm 85,300 aj MVE Psiare v rkm 82,400 by medzi týmito dvoma bariérami ostali necelé 3km toku, ktoré by boli pravdepodobne z väčšej časti zmenené vzduťím MVE Psiare, takže pre prúdomilné ryby by ostal len cca 1-kilometrový nezmenený úsek Hrona, čo by bolo pre viaceré druhy likvidačné. Z toho vyplýva, že v prípade výstavby aj MVE Hronský Beňadik v rkm 85,300 aj MVE Psiare v rkm 82,400 by nebol zachovaný dostatočne dlhý prúdivý úsek vodného toku Hron.

V tejto súvislosti treba uviesť, že podľa vyjadrenia SVP bol profil Psiare ponúknutý záujemcovi o výstavbu MVE, ktorého však od uvedeného obdobia považujú za neaktívneho. SVP, š.p. s ním nemá uzatvorený žiadny zmluvný vzťah na prenájom pozemkov za účelom realizácie prípravy, výstavby a prevádzkovania MVE a neeviduje žiadnu vyjadrovaciu činnosť v rámci prípravnej činnosti k MVE. Z technicko-prevádzkového hľadiska považujú na SVP profil Psiare za nevhodný, z dôvodu odtokových pomerov počas zvýšených vodných stavov, ako aj z dôvodu vyskytujúcich sa ľadových zátarás v zimnom období.

V zmysle vyššie uvedených skutočností je MVE Psiare prakticky nerealizovateľná - podľa správcu toku nežiadúca, a preto by reálne nemal nastať vo vzťahu k MVE Hronský Beňadik žiaden kumulatívny vplyv na riečny tok. Nežiadúci kumulatívny efekt vo vodnom útvere Hron by sa nedal vylúčiť len v prípade opätovného zaradenia profilu Psiare do výslednej Aktualizácie HEP medzi navrhované MVE.